

Синій Вир

Регіональний еколого-освітній часопис

Озеро Синевир - водно-болотне
угіддя міжнародного значення
(Рамсарська конвенція)

Озеро Синевир - одне із семи
природних чудес України

Газету засновано 21 березня 2001 року

Вересень, 2026 р.

№ 9 (389)

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ У СЛОВАЧЧИНІ

У Національному парку «Полонини» (м. Стацин, Словацька Республіка) відбулася дводенна міжнародна конференція, присвячена моніторингу та управлінню водно-болотними угіддями міжнародного значення в Карпатському регіоні. Захід став важливою платформою для обміну досвідом між фахівцями природоохоронних установ та науковцями Угорщини, України, Словаччини й Румунії.

Конференція проходила в межах реалізації міжнародного проекту WeVaRe, спрямованого на удосконалення підходів до моніторингу водно-болотних угідь міжнародного значення, посилення транскордонної співпраці та впровадження сучасних інструментів для оцінки стану природних екосистем Карпатського регіону.

Участь у заході взяла делегація Національного природного парку «Синевир» у складі п'яти представників. Делегацію очолив директор НПП «Синевир» Микола Дербак.

Під час конференції представники країн-учасниць проекту — Угорщини, України, Словаччини та Румунії — представили результати проведеної роботи, основні напрацювання та практичні підходи до моніторингу водно-болотних угідь. Учасники презентували власні методики досліджень,

результати спостережень та сучасні інструменти, які використовуються для оцінювання стану водних екосистем.

Від української сторони свої напрацювання представили фахівці Ужгородського національного університету та Національного природного парку «Синевир».

Особливу увагу під час конференції було приділено системі комплексного екологічного моніторингу озера Синевир — одного з найвідоміших природних об'єктів Українських Карпат та водно-болотного угіддя міжнародного значення, включеного до переліку Рамсарської конвенції.

Про реалізацію проекту та результати проведеної роботи детально розповів Юрій Хланта, заступник начальника наукового відділу Національного природного парку «Синевир». Темою виступу в рамках проекту слугували напрацювання фахівців парку — «Проміжні результати комплексного екологічного моніторингу озера Синевир».

Моніторинг озера Синевир є важливою складовою природоохоронної діяльності НПП «Синевир». Його мета — отримання системних і достовірних даних про стан водної екосистеми, її сезонну та багаторічну динаміку, основні природні процеси, можливі зміни водного балансу, а також вплив

природних і антропогенних чинників.

Сучасна система моніторингу базується на поєднанні класичних польових спостережень із сучасними геоінформаційними технологіями, дистанційним зондуванням Землі, інструментальними вимірюваннями та біологічними дослідженнями.

Такий комплексний підхід дозволяє не лише фіксувати зміни, які вже відбулися, а й накопичувати інформацію, необхідну для аналізу причин цих змін та прогнозування подальшого розвитку екосистеми.

Одним із ключових напрямів є спостереження за гідрологічним режимом озера. Фахівці здійснюють регулярний контроль коливань рівня води за допомогою рівнемірних постів, або футштоків. Такі спостереження дають можливість формувати часовий ряд змін рівня води та порівнювати його з метеорологічними умовами, кількістю опадів і сезонними особливостями.

Окрема увага приділяється дослідженню підземного живлення озера. Для гірських водойм цей компонент має особливе значення, адже частина води надходить до озера через підземний стік, зокрема

відклади. Поряд із гідрологічними показниками здійснюється гідрохімічний моніторинг. Регулярний відбір проб води дозволяє оцінювати її температурний режим, прозорість, вміст розчиненого кисню, рівень рН, мінералізацію, концентрацію біогенних елементів та інші характеристики.

Систематичне накопичення таких даних створює основу для оцінки довгострокових змін якості води та виявлення можливих тенденцій у функціонуванні водної екосистеми.

У своєму виступі, Юрій Хланта акцентував увагу присутніх на гідрологічному стані озера, який неможливо оцінювати без урахування погодних і кліматичних факторів.

Саме тому окремою складовою комплексної системи є метеорологічний моніторинг. Під час презентації, Юрій Павлович графічно продемонстрував, як саме фіксуються кількість опадів, температурні максимуми та мінімуми повітря, вологість, швидкість вітру та інші локальні метеорологічні характеристики.

Зіставлення цих показників із динамікою рівня води дає змогу краще зрозуміти механізми формування водного балансу озера.

Особливо важливим це є для аналізу періодів значного підвищення або зниження рівня

через водопроникні моренні

Продовження на 2 стор.

Вода — основа життя та природної рівноваги

Сьогодні у світі відзначають Всесвітній день моніторингу якості води — дату, покликану привернути увагу суспільства до стану водних ресурсів, необхідності постійного спостереження за ними та відповідального ставлення до води як до одного з найцінніших природних ресурсів.

Вода є основою життя на Землі. Вона забезпечує функціонування природних екосистем, є необхідною умовою існування рослин, тварин і людини, бере участь у природних процесах та формує середовище, у якому відбувається розвиток і взаємодія живих організмів. Саме тому стан водних ресурсів безпосередньо пов'язаний зі збереженням біологічного різноманіття та стабільністю природних екосистем.

Особливо важливе значення водні екосистеми мають для територій природно-заповідного фонду. Однією з таких унікальних природоохоронних територій є Національний природний парк «Синевир», де водні об'єкти є невід'ємною складовою гірських ландшафтів Українських Карпат.

Територія Національного природного парку «Синевир» багата на різноманітні водні об'єкти. Це гірські річки, потоки, струмки, джерела, заболочені ділянки та озера, кожен із яких відіграє важливу роль у функціонуванні природних комплексів.

Найвідомішим водним об'єктом парку є, безперечно, озеро Синевир — унікальна гірська водойма, яка стала одним із природних символів Українських Карпат. Водночас не менш важливими для екологічної рівноваги є численні малі водотоки та водно-болотні угіддя, які часто залишаються менш помітними для людини, але мають надзвичайно важливе значення для природи.

Водні екосистеми забезпечують існування багатьох видів рослин і

тварин, формують умови для розвитку водної та прибережної рослинності, є місцем існування різноманітних безхребетних, земноводних, риб та інших організмів. Водночас стан водойм впливає і на наземні екосистеми, оскільки всі компоненти природи тісно пов'язані між собою.

Тому охорона води — це не лише захист самої водойми. Це одночасно захист лісів, луків, боліт, прибережних територій, рослинного і тваринного світу та природних біотопів загалом.

Природні водні системи постійно змінюються. На їхній стан впливають погодні та кліматичні умови, кількість опадів, температура повітря, сезонні процеси, рівень води, характер живлення водойм та особливості водозбору.

Водночас на водні ресурси

можуть впливати й антропогенні фактори. Саме тому недостатньо лише періодично перевіряти стан водойми. Важливо проводити систематичний моніторинг, який дає можливість простежувати зміни в часі, порівнювати отримані результати та своєчасно реагувати на небажані тенденції.

Моніторинг водного середовища дозволяє отримувати важливу інформацію про стан водойм, виявляти зміни гідрологічного режиму, оцінювати вплив природних процесів та людської діяльності, а також формувати основу для прогнозування подальших змін.

Особливо цінними є багаторічні спостереження. Одноразове вимірювання показує стан водойми в конкретний момент, тоді як тривалі спостереження дозволяють побачити динаміку природних процесів і встановити певні закономірності.

На території НПП «Синевир» упродовж багатьох років систематично проводяться спостереження та моніторинг водного середовища. Така робота є важливою складовою наукової та природоохоронної діяльності парку.

Фахівці здійснюють спостереження за водними об'єктами, відстежують зміни їхнього стану та гідрологічного режиму,

фіксують сезонні коливання й інші природні процеси. Отримані дані накопичуються та можуть використовуватися для порівняння показників у різні роки.

Особливого значення така робота набуває в умовах змін клімату та нестабільності погодних умов, коли змінюються температурний режим і характер опадів, а це, своєю чергою, може позначатися на рівні та водності гірських водойм.

Постійні спостереження дають можливість не лише констатувати вже наявні зміни, а й краще розуміти природні процеси, які відбуваються у водних екосистемах.

Вода є необхідною умовою для розвитку та підтримки життя в біологічному середовищі. Саме тому моніторинг якості та стану води є одним із важливих чинників

води є одним із важливих чинників для прогнозування, охорони, відтворення та збереження не тільки окремих об'єктів флори і фауни, а й природних біотопів у цілому.

Таким чином, моніторинг води є своєрідним «індикатором» стану природного середовища. Спостерігаючи за водоймами, науковці та природоохоронці отримують інформацію про те, як функціонує екосистема, які зміни в ній відбуваються та які фактори можуть на неї впливати.

Особливо це важливо для гірських екосистем, де навіть невеликий водотік є частиною складної природної системи. Чистий струмок, джерело чи невелике озеро — це не просто вода. Це середовище існування живих організмів і важлива ланка природного кругообігу води.

Чиста вода — запорука здорової природи та майбутнього наших поколінь.

Бережімо воду, адже, захищаючи її сьогодні, ми зберігаємо життя завтра!

НПП «Синевир» закликає кожного берегти водні багатства нашого краю, відповідально ставитися до природних ресурсів та пам'ятати: кожна водойма є частиною великої й взаємопов'язаної екосистеми, яку ми маємо зберегти.

Юрій ТЮХ,
начальник наукового відділу

«Синій Вир»

Еколого-освітній часопис
Засновник і видавець громадське
об'єднання «Товариство «Синій Вир».
Свідоцтво про державну реєстрацію
Серії ЗТ №214
РЕДАКТОР
МИКОЛА ДЕРБАК
Комп'ютерна верстка та дизайн
Марина Печкан та
Світлана Гречин
Газету набрано і зверстано у
видавничому центрі НПП «Синевир»

Адреса:

с. Синевир, 1626, Хустський р-н.,
Закарпатська обл., 90041
e-mail: prp-synevir@ukr.net
www.prp-synevir.net.ua

За точність наведених фактів відповідаль-
ність несуть автори матеріалів.
Листування з читачами – тільки на сторін-
ках газети.

Номер віддруковано в НПП «Синевир»

ВРЯТОВАНИЙ ПТАХ

Небайдужість та оперативні дії працівників лісової охорони допомогли врятувати орлана-білохвоста — одного з найбільших хижих птахів, що є окрасою природного світу Українських Карпат.

Птаха виявили працівники лісової охорони Тернівського лісництва Брустурянського надлісництва ДП «Ліси України». Орлан-білохвіст перебував у ослабленому та виснаженому стані й потребував кваліфікованої допомоги. Розуміючи необхідність невідкладних заходів, працівники лісової охорони передали птаха до Реабілітаційного центру диких тварин «Квасовець» Національного природного парку «Синевир».

Після прибуття до центру орлана-білохвоста оглянув ветеринарний лікар Юрій Маслей. Фахівець провів ретельний огляд, оцінив загальний стан птаха та визначив необхідні заходи для його подальшого відновлення.

Наразі орлан-білохвіст перебуває під постійним наглядом працівників реабілітаційного центру. Йому забезпечено відповідні умови утримання, належне харчування та необхідний догляд. Подальша реабілітація залежатиме від стану здоров'я та здатності птаха відновити природні навички.

Збереження рідкісних і вразливих представників дикої фауни є одним із важливих напрямів природоохоронної роботи. Кожен випадок порятунку дикої тварини чи птаха — це результат відповідального ставлення людей до природи та ефективної співпраці між природоохоронними установами й лісовою охороною.

Національний природний парк «Синевир» висловлює вдячність працівникам Тернівського лісництва Брустурянського надлісництва ДП «Ліси України» за своєчасну допомогу та небайдужість.

Світлана ГРЕЧИН,
фахівчиня відділу ЕОР

ПЕРІОД РЕВУ ОЛЕНІВ

З настанням періоду реву в оленів розпочинається особливий і надзвичайно важливий етап їхнього життєвого циклу. У цей час тварини стають особливо вразливими до будь-якого турбування, а тому потребують максимального спокою та захисту.

З метою забезпечення належних умов для проходження реву, охорони диких тварин від браконьєрства, незаконного полювання та надмірного турбування, на території Національного природного парку «Синевир» посилюється режим охорони та створюються зони спокою у місцях перебування оленів.

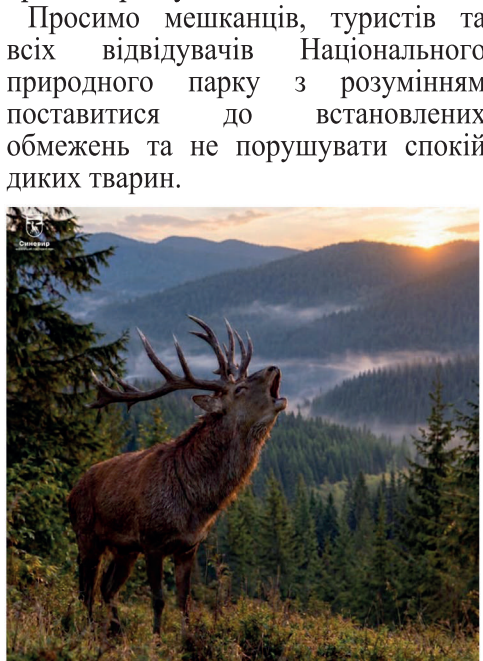
На період реву посилюється контроль та забороняється:

- випасання домашньої худоби у місцях, де зафіксовано перебування оленів та інших диких тварин;
- перебування громадян в окремих урочищах без спеціальних дозволів (пропусків);
- відвідування визначених територій туристами та іншими сторонніми особами без відповідного погодження;
- рух та перебування автотранспортних засобів на територіях, визначених як зони спокою, без спеціального дозволу;
- будь-які дії, що можуть налякати, переслідувати або іншим чином турбувати диких тварин.

Під час реву олені активно переміщуються, видають характерний рев та вступають у боротьбу за самок. Постійне перебування людей, шум автомобілів, туристичне навантаження, випас худоби та інші фактори можуть порушувати природну поведінку тварин, змушувати їх залишати безпечні місця та створювати додаткове навантаження на популяцію.

Саме тому в цей період особливо важливо дати природі можливість жити за своїми законами — без зайвого шуму та втручання людини. Працівники служби державної охорони Національного природного парку «Синевир» посилюють патрулювання території, контроль за дотриманням природоохоронного режиму та заходи із запобігання незаконному полюванню і браконьєрству.

Просимо мешканців, туристів та всіх відвідувачів Національного природного парку з розумінням поставитися до встановлених обмежень та не порушувати спокій диких тварин.

Марина ПЕЧКАН,
фахівчиня відділу ЕОР

З ЮВІЛЕЄМ!

50-річний ювілей відзначає
Сятиня Олена Гаврилівна,
начальник економічного відділу.

Нехай дорога життя буде
уквітчена добром, ласкою вітає
доля, вірою та надією зустрічає
кожен день.

Свій 70-річний ювілей святкує
Хила Іван Іванович, провідний
інспектор з ОПТБ

Бажаємо вам щасливих і
радісних років життя, душевної
гармонії, щирої любові близьких та
рідних.

Прекрасну дату, 60-річний
ювілей святкує

Ігнатюк Віра Іллівна, фахівець
з ведення кадрів;

З цієї нагоди бажаємо
іменинниці добра, радості, міцного
здоров'я, успіхів у роботі і
домашнього добробуту.

55 - річний ювілей святкує
Субота Ганна Миколаївна,
молодша наукова співробітниця;

Бажаємо вам доброго здоров'я,
миру, добра, сонячних буднів та
поваги від рідних і близьких.

Славну дату, 65-річний ювілей
відзначає

Печкан Олена Олексіївна,
прибиральниця;

Нехай доля шле вам добро і
щастя, міцне здоров'я та достаток, а
віра, надія та любов будуть
вірними супутниками на вашому
життєвому шляху.

Славну дату, 60-річний ювілей
святкує

Тільняк Михайло Васильович,
підсобний працівник РЦБВ;

Зичимо імениннику родинного
щастя і добробуту, віри, надії,
оптимізму, душевного спокою та
гарного настрою.

65 – річчя святкує
Субота Василь Михайлович,
сторож;

Нехай кожен день
наповнюється радістю, благопо-
луччям, душевним теплом та
Божим благословенням.

Вітаємо з 65-річним ювілеєм
Чабруна Федора Васильовича,
звірівника РЦБВ;

Хай здійсняться всі задуми, мрії,
життя повниться радістю, гарним
настроєм, везінням у всіх
починаннях.

Вітаємо з 75-річним ювілеєм
Андруся Івана Павловича,
інспектора І к. Квасовецького
ПНДВ.

Нехай множаться усі земні
гаразди, збуваються найзапо-
вітніші мрії та надії. Дім повниться
благополуччям і достатком.

**ВІТАЄМО З ДНЕМ
НАРОДЖЕННЯ!**

Росаду Василя Андрійовича,
заступника директора.

Бажаємо імениннику добра і
радості, міцного здоров'я, поваги
оточуючих і любові рідних. Нехай
все складається якнайкраще.

Матічина Федора
Федоровича, начальника відділу
рекреації.

Бажаємо міцного здоров'я,
розуміння, фінансової стабіль-
ності. Нехай удача супроводжує
вас у всіх справах.

Бугина Василю Михайлівну,
провідний бухгалтер,

**Басараба Ярослава Євгено-
вича**, заступника начальника
Негровецького ПНДВ,

Белю Юрія Васильовича,
птахівника,

Руснак Надію Федорівну,
фахівця з рекреаційного
обслуговування Синевирсько-
Полянського ПНДВ,

Кута Миколу Миколайовича,
майстра з охорони природи
Синевирського ПНДВ,

Кута Юрія Юрійовича,
інспектора І к. Чорноріцького
ПНДВ,

Клима Миколу Миколайовича,
інспектора І к. Негровецького
ПНДВ,

Маровтія Івана Івановича,
інспектора І к. Квасовецького
ПНДВ,

Попадинця Івана Федоровича,
інспектора І к. Синевирського
ПНДВ,

Росаду Михайла Михайловича,
інспектора ІІ к. Колочавського
ПНДВ,

**Рошинця Василя Васильо-
вича**, майстра з охорони природи
Колочавського ПНДВ,

**Сятиню Михайла Миколайо-
вича**, звірівника РЦБВ,

Куруца Михайла Васильовича,
сторожа Синевирського ПНДВ,

Ситаря Івана Юрійовича, водія
РТД,

Фетька Івана Федоровича,
столяря,

Кута Іллю Ілліча, інспектора І к.
Острівського ПНДВ,

Росада Марю Михайлівну,
фахівця з рекреаційного
обслуговування Вільшанського
ПНДВ,

Стеця Павла Павловича,
сторожа,

Суботу Василя Михайловича,
інспектора з ОПЗФ І к.
Острівського ПНДВ,

Росаду Андрія Андрійовича,
майстра з ОП Квасовецького
ПНДВ.

початок на 1 стор.

води, коли необхідно визначити співвідношення між атмосферними опадами, поверхневим і підземним живленням, випаровуванням та стоком.

Також детально розповів про сучасні системи моніторингу, які вже застосовуються в роботі завдяки реалізації проєкту, що дозволяє простежувати зміни площі водного дзеркала, аналізувати стан прибережної території та рослинного покриву, а також виявляти просторові зміни, які складно оцінити лише під час наземних спостережень.

Окреме місце займає батиметричний моніторинг — дослідження підводного рельєфу озера. Ехолотне зондування дає можливість отримувати дані про глибини та будову ложа водойми, на основі яких можуть створюватися тривимірні моделі дна.

Такі дослідження мають практичне значення для оцінки процесів замулення, аналізу морфометричних характеристик водойми та визначення об'єму води.

Усі отримані матеріали можуть об'єднуватися в єдиному ГІС-середовищі. Тут формується система просторових даних, до якої входять межі природоохоронних зон, гідрографічна мережа, точки відбору проб, місця проведення вимірювань, профілі дна, результати польових спостережень та інші дані. Таким чином, ГІС стає своєрідною цифровою основою комплексного моніторингу озера.

Водночас не менш важливою складовою є спостереження за живими компонентами екосистеми. Насамперед це фіто моніторинг, що передбачає дослідження водної та навколоводної рослинності, її видового складу, поширення та динаміки. Особлива увага приділяється видам, які можуть

свідчити про зміни умов існування екосистеми, а також рідкісним і охоронюваним видам рослин.

Важливим джерелом інформації є також безпосередні польові спостереження працівників наукового відділу та природоохоронних підрозділів парку.

Сучасні мобільні технології та елементи SMART-патрулювання дозволяють фіксувати місця та характер антропогенного впливу, рекреаційне навантаження, стан окремих природних ділянок та інші важливі параметри.

Головною особливістю системи, яку представили українські учасники конференції, є саме комплексність.

Окремо взяті результати вимірювання рівня води, аналізу її хімічного складу, метеорологічних спостережень чи дослідження біорізноманіття дають лише частину інформації.

Натомість поєднання цих даних дозволяє отримати цілісне уявлення про функціонування озерної екосистеми.

Наприклад, зміни рівня води можна аналізувати одночасно з кількістю опадів, температурою повітря, показниками приток, характеристиками підземного живлення та сезонною динамікою. У результаті формується значно повніша картина причин і механізмів змін водного режиму.

Накопичені дані є важливими для моделювання водного балансу озера Синевир, оцінки сезонних коливань рівня води та прогнозування можливих змін у майбутньому.

Під час конференції учасники з Угорщини, України, Словаччини та Румунії мали можливість порівняти підходи до моніторингу водно-болотних угідь у різних частинах Карпатського регіону.

Такі зустрічі мають особливе значення, адже природні процеси не обмежуються адміністративними чи державними кордонами. Водні екосистеми, гірські басейни, міграційні шляхи тварин та

кліматичні процеси потребують узгоджених підходів до спостережень і збереження.

Обмін досвідом у межах WeVaRe сприяє вдосконаленню методик польових досліджень, використанню сучасних цифрових технологій та формуванню спільного інформаційного підходу до оцінки стану водно-болотних угідь міжнародного значення.

Важливою частиною заходу стала презентація досвіду Національного природного парку «Синевир».

Директор НПП «Синевир» Микола Дербак зустрівся з директором Національного парку Полонини Йозефом Воланським, де обмінялися інформацією про свої підпорядковані природоохоронні установи, їх природні комплекси, основні напрями діяльності та результати природоохоронної роботи.

Окрім участі в конференції, директор НПП «Синевир» дав інтерв'ю словацьким засобам масової інформації, розповівши про природні цінності парку, озеро Синевир, його міжнародне значення, наукові дослідження та сучасні підходи до збереження природних екосистем.

Також під час перебування української делегації у Словаччині стала пізнавальна програма, організована словацькими партнерами.

Представники національного парку провели для учасників делегації цікаві екскурсії територією природоохоронної установи, під час яких продемонстрували особливості охорони природних комплексів, збереження біорізноманіття та організації туристично-рекреаційної діяльності.

Учасники мали можливість

безпосередньо ознайомитися з природними особливостями національного парку, його мальовничими ландшафтами, туристичними маршрутами та об'єктами природної спадщини. Словацькі колеги розповіли про особливості управління територіями природно-заповідного фонду, поєднання природоохоронної роботи з екологічною освітою та розвитком сталого туризму.

Не менш цікавою стала можливість познайомитися з культурно-історичною спадщиною регіону. Партнери показали делегації чимало визначних місць, пов'язаних з історією, традиціями та культурою Словаччини. Такі екскурсії дозволили учасникам краще зрозуміти особливості регіону, його історичне минуле та сучасний підхід до збереження не лише природної, а й культурної спадщини.

Особливе значення мало безпосереднє спілкування з представниками словацького національного парку. Воно дало змогу обмінятися практичним досвідом, обговорити спільні виклики у сфері охорони природи та знайти нові напрями для подальшої співпраці.

Таким чином, участь у конференції WeVaRe стала для представників НПП «Синевир» не лише можливістю представити результати роботи у сфері моніторингу та управління водно-болотними угіддями, а й нагодою перейняти досвід словацьких колег, ознайомитися з природною та культурною спадщиною країни і зміцнити професійні та партнерські зв'язки.

Юрій ХЛАНТА,

заст. нач. наукового відділу

